

zaaknummer:	582984 (bijlage 4 bij collegevoorstel beleidsregels minimabeleid)
datum:	4 november 2019
door:	Badeen Pedawi, Susan Maessen, Abdel Faress
onderwerp:	maatwerk en wederkerigheid binnen het sociaal domein

Inleiding

In juni 2019 heeft de gemeenteraad van Hilversum diverse beleidsstukken vastgesteld (minimabeleid, schulddienstverlening, activering, regionale arbeidsmarktbewerking). In deze stukken vormden maatwerk en wederkerigheid een belangrijk onderdeel.

In de kadernota Sociaal Domein 2017-2021 “Erbij horen en ertoe doen” heeft de raad een negende kernwaarde toegevoegd aan de basisprincipes voor de uitvoering binnen het Sociaal Domein. Daarbij is wederkerigheid als volgt gedefinieerd:

Definitie wederkerigheid en maatwerk

“...Daarbij stimuleren we de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid. Wat een inwoner zelf kan doen en wat binnen zijn/haar mogelijkheden past om iets terug te doen voor onze samenleving. Wederkerigheid is van toepassing op algemene voorzieningen. We zoeken ook in het maatwerkgesprek naar mogelijkheden van wederkerigheid.” ... “Wij denken mee hoe iemand zelfstandig kan meedoen aan de samenleving. ... Daarom bieden wij ondersteuning op maat. Wij maken daarbij altijd een afweging tussen het belang van de inwoner, wet- en regelgeving en kosten en baten.”

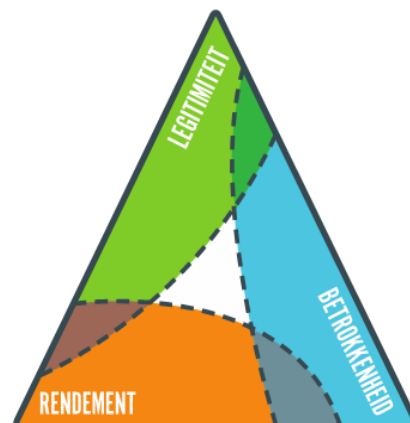
Wij ondersteunen de inwoner vanuit het principe “onze samenwerking is wederkerig”. We verwachten dat de inwoner zich naar vermogen inzet om zelfredzamer te worden (met integrale ondersteuning op maat). Onze ondersteuning is afhankelijk van de inzet van de inwoner en dus niet vrijblijvend. Hierbij houden we rekening met het feit dat er bij sommige inwoners sprake is van stapelingsproblematiek.

Maatwerk is ondersteuning die uitgaat van de behoefte van de inwoner en rekening houdt met het effect die een bepaalde vorm van ondersteuning heeft op andere leefgebieden.

Voor alle wetten (Participatiewet, Wmo, Jeugdwet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening) geldt dat het Sociaal Plein zich meer gaat richten op een integrale afweging van belangen bij het toekennen van voorzieningen. Tegelijkertijd wordt van de inwoner verwacht wordt dat hij zich naar vermogen inzet.

De maatwerkdriehoek

In Hilversum gaan we standaard werken vanuit de maatwerkdriehoek. Dit is het algemene wegingskader voor maatwerkoplossingen. Met elke inwoner met een hulpvraag voeren wij een goed gesprek waarin alle facetten van diens leven aan de orde komen. Op deze manier willen wij een compleet beeld krijgen van iemands situatie zodat wij de juiste zorg en ondersteuning kunnen inzetten. Dit is de start van het leveren van maatwerk. De medewerker bepaalt aan de hand van de driehoek welke oplossing wenselijk is.

1. Betrokkenheid (wat kan de inwoner zelf?)

Argumenten die onderbouwen hoe deze maatwerkoplossing het gezin betrokken houdt bij hun eigen oplossing en leven.

2. Legitimiteit (wet- en regelgeving)¹

Argumenten die onderbouwen waarom een uitzondering op de regel moet komen.

3. Rendement (kosten versus baten)

Argumenten die een financiële onderbouwing bieden door te laten zien wat het kost wanneer wij geen ondersteuning bieden. Wat zijn de (financiële) baten op andere terreinen? Daarvoor maken we een micro kosten-batenanalyse. Het zou kunnen dat de oplossing duurder is, maar wel besparing oplevert op andere terreinen. Het staat altijd in verhouding tot de andere twee punten van de driehoek en is nooit een leidend principe in de keuze.

Bedoeling wetten sociaal domein

Binnen het sociaal domein worden onderstaande vier wetten uitgevoerd die elk een bepaalde bedoeling hebben en zelfredzaamheid op specifieke wijze bevorderen.

	Participatiewet	Wmo 2015	Wgs	Jeugdwet
Bedoeling	Bestaansminimum bieden	Meedoen aan maatschappelijk leven	Ondersteuning bij financieel beheer	Veilig opgroeien
Complementair	Overheid vult aan op middelen die zelf verworven kunnen worden	Van burgers wordt verwacht dat zij zelf zoveel mogelijk oplossen en organiseren	Burgers moeten in eerste plaats zelf hun financiën regelen	Jeugdigen en hun ouders zijn zelf in eerste plaats verantwoordelijk voor veilig opgroeien
Bevorderen zelfredzaamheid	Bij voorkeur door betaald werk, anders door vrijwilligerswerk of tegenprestatie	Zo lang mogelijk in eigen leefomgeving	Regie over eigen financiën	Regie over het eigen leven

¹ Voor een nadere uitwerking van de mogelijkheden die wet- en regelgeving bieden, zie bovenstaande tabel “Bedoeling wetten sociaal domein”.

Werkwijze voor consulenten sociaal domein bij maatwerk en wederkerigheid

Consulenten sociaal domein volgen onderstaande stappen bij maatwerkbeoordelingen:

stap 1: het effect

Welk effect wil de inwoner bereiken? Welke behoefte ligt hieraan ten grondslag? Denk met de betrokkene mee over wat hij wil bereiken.

stap 2: de bedoeling van de wet

Valt het beoogde effect onder de bedoeling van de wet(ten)? De artikelen uit die wet zijn de instrumenten waarmee dat doel bereikt kan worden en geen doel op zichzelf.

stap 3: is het besluit ethisch te verantwoorden?

Wat is de uitwerking van het voorgenomen besluit op persoon, gezin en omgeving en wat betekent het gewenste effect voor hen? Zijn de mogelijkheden en vaardigheden van betrokkene zelf hierbij meegenomen?

stap 4: randvoorwaarden

Bij de laatste stap wordt een formeel besluit genomen. Daarvoor is een set instrumenten beschikbaar (lees: wetsartikelen), met:

- 'knoppen' die toegang bieden tot een bepaalde ondersteuning of de toegang juist afsluiten;
- 'knoppen' waaraan gedraaid kan worden om meer of minder ondersteuning te bieden en de afspraken die gemeente en burger maken vast te stellen;
- een paar basisprincipes die in beton gegoten zijn. Daar is geen afwijking mogelijk.

Wederkerigheid binnen de Participatiewet

Binnen de Participatiewet wordt voor wederkerigheid meer gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheden die er al zijn:

Re-integratieplicht

Uitkeringsgerechtigden zijn op grond van de wet mee te werken aan hun re-integratie. Gebeurt dit niet, dan vindt er een maatregelbeoordeling plaats en kan de uitkering gekort worden.

Doelgroep: groep 1 en 2.

Tegenprestatie

De Participatiewet biedt een rechtsgrond om een tegenprestatie op te leggen aan uitkeringsgerechtigden die niet gerelateerd hoeft te zijn aan de arbeidstoeleiding. Ook hier geldt dat als de inwoner hier niet aan meewerkt, er een maatregelbeoordeling plaats vindt en zijn uitkering gekort kan worden.

Doelgroep: niet-willers uit groep 3 die niet uit eigen beweging of met ondersteuning willen activeren terwijl ze dit wel zouden kunnen.

Uitgangspunt bij groep 3 is vrijwillig en in samenspraak te komen tot activering. Slechts indien een inwoner uit groep 3 zonder reden blijkt geeft van onwil, dan kan een formele tegenprestatie uitkomst bieden.

Minimabeleid (bijzondere bijstand)

Aan zowel uitkeringsgerechtigden als niet-uitkeringsgerechtigden die een beroep doen op de bijzondere bijstand voor specifieke kosten, kunnen aanvullende voorwaarden opgelegd worden die gerelateerd zijn aan de kosten waarvoor bijstand wordt aangevraagd.

Indien betrokkene hier niet aan meewerkt, kan het recht op bijzondere bijstand ingetrokken worden.

Voorbeeld van aanvullende voorwaarden kan zijn het volgen van een gemeentelijke budgetcursus.

Implementatie en borging

- opleiden medewerkers op het gebied van de maatwerkdriehoek en de bedoeling van de vier wetten, en dit opnemen in het inwerkprogramma nieuwe medewerkers;
- trainen medewerkers op het gebied van gespreksvaardigheden;
- maandelijkse intervisie in multidisciplinaire samenstelling;
- adviseur kwaliteit verantwoordelijk maken voor toetsing maatwerkbeoordelingen. Indien nodig, dan aanmelden voor een moreel beraad;
- maatwerkmethodiek en oplossingsgerichte interviewvaardigheden opnemen in functieprofielen HR;
- benoemen van een aandachtsfunctionaris maatwerk in elk team;
- stimuleren peer-to-peer-learning door consultants met elkaar mee te laten lopen.

Monitoring

- registreren van maatwerkoplossingen in de Suite voor inzicht in aantal maatwerkoplossingen;
- registreren van trajectregistraties (groepen 1 en 2) in de Suite voor inzicht in aantal toepassingen wettelijke wederkerigheid bij toepassing PW (re-integratieplicht);
- registreren van opgeboekte maatregelwerkprocessen in de Suite voor inzicht aantal toepassingen wettelijke wederkerigheid bij toepassing PW waarbij een inwoner zich niet voldoende inspent;
- registreren van trajectregistraties “maatschappelijke activering” (groep 3) in de Suite voor inzicht in aantal toepassingen wederkerigheid;
- registreren van tegenprestaties in de Suite (groep 3) voor inzicht in aantal toepassingen wettelijke wederkerigheid bij toepassing PW die afgedwongen is.